

ЮВІЛЕЇ

В.А.Брехуненко (Київ)

ДО 60-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА Ю.А.МИЦИКА

30 грудня 2009 р. одному з провідних сучасних українських істориків, професорові, священику Української православної церкви Київського патріархату Юрієві Андрійовичу Мицику виповнилося шістдесят років. Як учений, ювіляр сформувався в 1970–1980-х рр. у Дніпропетровську під впливом свого визначного вчителя – професора М.Ковальського, фундатора відомої джерелознавчої школи в галузі дослідження не дуже шанованої тогочасною владою ранньомодерної української історії. У складних для розвитку гуманітарних наук умовах Дніпропетровська не було навіть пристойної бібліотеки, не кажучи вже про архівні зібрання. Тож для того, щоб увійти в історіографічну ситуацію, кожному доводилося вирушати до Києва, Львова, Москви. Попри це, було створено атмосферу культу високої науки. Крім того, у часи творчого становлення Ю.Мицику доводилося долати численні перепони, котрі створювали задріжники, політичні кон'юнктуристи та пильні охоронці «єдиної й неподільної».

Власне, Юрій Андрійович належить до дослідників, які визначають обличчя школи М.Ковальського. Залучений своїм учителем до наукової роботи ще у студентські роки, він до сьогодні зберігає ту насагу, з котрою робив перші кроки на цій ниві. Очевидно, не обійшлося тут і без перегуку віків, оскільки рід Мициків має міцне козацьке коріння. Мабуть тому вчений відбувся у першу чергу як дослідник історії українського козацтва, а його численні книги, археографічні публікації й статті становлять вагому частку вітчизняної історіографічної традиції.

Як не парадоксально, але саме екстремальні умови наукового зростання сприяли кристалізації у вдачі Ю.Мицика таких рис, як надзвичайна працездатність, любов до архівної евристики, настанова на використання найменшої нагоди для публікації результатів дослідження та популяризації історичного знання. У тому, що нині вчений є автором понад 1500 книг, археографічних публікацій, статей, рецензій неоціненна заслуга його «хрещеного батька», котрий кожного учня прагнув поставити на шлях високої науки, а не її імітації чи кон'юнктурної писанини.

Наукове сумління Юрія Андрійовича не запламоване догідливістю й безхребетністю. Єдине, що міг собі дозволити вчений у сумнозвісних 1970–1980-ті рр., так це приспати цензуру кількома трафаретними цитатами у вступі до своїх праць. Тканина його досліджень ніколи не відходила від наріжної засади школи М.Ковальського – усебічної заджереленості концепцій та проміжних узагальнень, що й нині, буває, так дратує тих, хто сповідує принцип віддаленої від джерел концептуалізації, убивчий для сучасного стану актуалізованої наукової бази з української історії. Досліднику відверто чужі як хutorянство, так і замишування мінливими новітніми методологічними тенденціями, почуття винятковості й самоїдство, коли за критерій «сучасності» та «просунутості» вченого меншшаргтно вважають саркастичне сприйняття вітчизняної минувшини. Як і будь-який самодостатній історик у будь-якій цивілізованій країні науковець дивиться на минуле очима власного (у нашому випадку – українського) світу, а не з позицій сусідів чи міфічної, як у зарубіжній історіографії, «абсолютної відстороненості», до котрої в Україні чомусь затято закликають.

Уже перші наукові праці молодого вченого у далекі 1970-ті рр. засвідчили появу в Україні талановитого історика ранньомодерної доби. Кандидатська дисертація, присвячена «Кройніці» Ф.Софоновича, стала фундаментальним дослідженням цієї пам'ятки вітчизняного літописання. Невдовзі було опубліковано книги «Українські літописи XVII» (Дніпропетровськ, 1978 р.) та дві частини дослідження, присвяченого запискам іноземців з історії України другої половини XVI – середини XVII ст. Проте шлях до захисту докторської дисертації з українського літописання було штучно заблоковано – на жаль для Ю.Мицика, але, водночас,

на щастя для вітчизняної історіографії, адже сповнений творчих сил науковець узявся за джерелознавство Національно-визвольної війни середини XVII ст. й досяг незаперечних успіхів у цій проблематиці. Власне, поєднання блискучого знання наративів і документальних джерел інспірувало появу знакових праць Юрія Андрійовича та ввело його до грона провідних вітчизняних істориків. А проголошення незалежності України й зникнення ідеологічних перешкод дозволило реалізувати себе у численних наукових працях. Урешті, посприяло цьому і те, що він став завідувачем відділу Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.Грушевського НАНУ, а також завідуючим кафедрою історії Національного університету «Києво-Могилянська академія», професором Київської православної богословської академії Української православної церкви Київського патріархату.

У 1990–2000 рр. одна за одною з'являються фундаментальні публікації вченого: «Ф.Софонович. Кройнік з літописців стародавніх» (Київ, 1992 р.), «Джерела з історії Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.» (Дніпропетровськ, 1996 р.), «Волинь в роки визвольної війни українського народу середини XVII ст.» (Рівне, 1999 р.), «Умань козацька і гайдамацька» (Київ, 2002 р.), «Олександр Гваньїні. Хроніка європейської Сарматії» (Київ, 2007 р.), «Чигирин – гетьманська столиця (Київ, 2007 р.), монографічні розвідки про І.Виговського, І.Сірка, численні тематичні публікації джерел («Патерик» С.Косова, «Листи Івана Сірка», «Присяжні книги Білоцерківського та Ніжинського полків» тощо).

Із 1990-х рр. різко розширюються хронологічні й тематичні рамки наукових зацікавлень Ю.Мицика. Він започаткував видавничі серії «Пам'ятки української православної богословської думки XVII ст.» (три томи), «Джерела з історії української еміграції» (п'ять збірників джерел, зокрема і солідний том «Листування митрополита Іларіона (Огієнка)» (Київ, 2006 р.). У 2003 р. дослідник почав публікувати джерела з історії голодомору-геноциду 1932–1933 рр. у серії «Український Голокост. Свідчення тих, хто вижив» (уже побачило світ сім томів).

Величезну увагу вчений надає популяризації історичних знань. Численні науково-популярні статті та книги, виступи на телебаченні, авторська програма на радіо, підручники з історії – усе це принесло Ю.Мицику заслужене визнання й популярність серед української громадськості. За визначний внесок у дослідження вітчизняної історії та відродження національної гідності українців науковця відзначено державною нагородою України – Хрестом Івана Мазепи.

У свої 60 років Юрій Андрійович Мицик пульсує новими творчими планами і жагою до пізнання. Тож побажаємо йому сил та здоров'я для їх успішної реалізації!